

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336.711

Король Марина Михайлівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Король Марина Михайловна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры международных экономических отношений
ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»*

Korol Maryna

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of International Economic Relations
Uzhhorod National University
ORCID: 0000-0003-4031-0858*

Шумнегра Ольга Русланівна

*магістр факультету міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Шумнегра Ольга Руслановна

*Магистр факультета международных экономических отношений
ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»*

Shumnegra Olha

*Master of the Faculty of International Economic Relations
Uzhhorod National University*

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ

**СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ
САУДОВСКОЙ АРАВИИ**

**THE CURRENT STATE OF THE BANKING SYSTEM OF SAUDI
ARABIA**

Анотація. У даній науковій публікації був проаналізований сучасний стан банківської системи Королівства Саудівська Аравія. Визначено особливості функціонування ісламської банківської системи, основні види фінансових продуктів, що надаються банками та закони, на умовах яких надаються фінансові послуги мусульманам. Надано характеристику основним принципам ісламського банкінгу, що прописані в шаріаті, таким як, наприклад, виключення зі всіх фінансових операцій позичкового відсотка. Також наведено список головних саудівських банків та іноземних філій, що функціонують на території країни. Досліджено історичний аспект формування банківського сектору. Проаналізовані головні фінансові показники: динаміка активів, пасивів, кількість кредитів приватним та корпоративним клієнтам, визначена частка саудівських активів у світових ісламських фінансах. Також звернуто увагу на перспективність та успішність фондового ринку. Досліджено питання управління і контролю за діяльністю банків, та його роль. Зазначено список спеціалізованих кредитних установ, створених урядом, для надання вузькоспеціальних позик громадянам королівства. Виокремлена позитивна динаміка всіх показників навіть в умовах глобальних криз, завдяки хорошему закладеному фундаменту та зазначена подальша стратегія щодо функціонування в умовах світової пандемії. Розглянуто список основних внутрішніх проблем, які можуть в майбутньому призупинити зростання. Окремо розглянуте питання залежності країни від цін на нафту, з подальшим впливом на диверсифікацію фінансів. Визначено перспективність банківської системи Саудівської Аравії у найближчому

майбутньому, та роль Королівства як партнера у фінансових відносинах для вітчизняної економіки. Зроблено висновки на основі проведеного дослідження та перспективи подальшого стратегічного розвитку у даному напрямі.

Ключові слова: ісламська банківська система, принципи ісламського банкінгу, активи, пасиви, прострочені кредити, закони шаріату.

Анотація. В даній научній публікації було проаналізовано сучасне стан банківської системи Королівства Саудівська Аравія. Визначені особливості функціонування ісламської банківської системи, основні види фінансових продуктів, надаваних банками і закони, на яких надаються фінансові послуги мусульманам. Охарактеризовані основні принципи ісламського банкінгу, які записані в шаріаті, такі як, наприклад, виключення з усіх фінансових операцій ссудного відсотка. Також наведено список головних саудівських банків і іноземних філій, що функціонують на території країни. Досліджено історичний аспект формування банківського сектору. Проаналізовані головні фінансові показники: динаміка активів, пасивів, кількість кредитів приватним і корпоративним клієнтам, визначена частка саудівських активів у світових ісламських фінансах. Також звернено увагу на перспективність і успішність фондового ринку. Досліджено питання управління і контролю за діяльністю банків, і його роль. Вказано список спеціалізованих кредитних установ, створених урядом для надання спеціальних позик громадянам королівства. Виявлено позитивну динаміку всіх показників навіть у умовах глобальних кризисів, завдяки хорошому закладеному фундаменту, і вказано подальша стратегія функціонування в умовах світової пандемії.

Рассмотрен список основных внутренних проблем, которые могут в будущем приостановить рост. Отдельно рассмотрен вопрос зависимости страны от цен на нефть, с последующим воздействием на диверсификацию финансов. Определены перспективность банковской системы Саудовской Аравии в ближайшем будущем, и роль Королевства в качестве партнера в финансовых отношениях для отечественной экономики. Сделаны выводы на основе проведенного исследования и перспективы дальнейшего стратегического развития в данном направлении.

Ключевые слова: *исламская банковская система, принципы исламского банкинга, активы, пассивы, непогашенные кредиты законы шарииата.*

Summary. *This scientific publication analyzes the current state of the banking system of the Kingdom of Saudi Arabia. The peculiarities of the functioning of the Islamic banking system, the main types of financial products provided by banks and the laws under which financial services are provided to Muslims are identified. The basic principles of Islamic banking, which are prescribed in the Sharia, are described, such as, for example, the exclusion of interest on all financial transactions. There is also a list of major Saudi banks and foreign affiliates operating in the country. The historical aspect of the formation of the banking sector is studied. The main financial indicators are analyzed: the dynamics of assets, liabilities, the number of loans to private and corporate clients, the share of Saudi assets in global Islamic finance. Attention is also paid to the prospects and success of the stock market. The issue of management and control over the activities of banks and its role are studied. a list of specialized credit institutions established by the government to provide highly specialized loans to citizens of the kingdom. The positive dynamics of all indicators even in the conditions of global crises, thanks to the well-laid*

foundation and the further strategy concerning functioning in the conditions of the world pandemic are allocated. The list of the main internal problems which can suspend growth in the future is considered. The issue of the country's dependence on oil prices, with further impact on financial diversification, is considered separately. The prospects of the banking system of Saudi Arabia in the near future, and the role of the Kingdom as a partner in financial relations for the domestic economy are determined. Conclusions are made on the basis of the conducted research and prospects of further strategic development in this direction.

Key words: *Islamic banking system, principles of Islamic banking, assets, liabilities, outstanding loans, Sharia law.*

Вступ та постановка проблеми. В сучасних умовах загальної інтернаціоналізації та глобалізації всіх економічних процесів, зокрема фінансового сектору, все більшу увагу починає привертати ісламський банкінг. Продемонструвавши власну стійкість під час глобальної кризи 2008–2009 рр., кризи 2019-2020 рр., з мінімальними втратами і надалі продовжуючи нарощувати власні потужності, ісламський банкінг і діяльність його інститутів затвердили себе як одну з найперспективніших банківських систем світу.

Представники ісламських країн неодноразово висловлювали своє бажання і готовність інвестувати і в українську економіку. Проте процес налагодження цих зв'язків відбувається доволі повільно за рахунок особливостей як Української банківської системи, так і ісламської фінансової моделі. Вивчення і ознайомлення з новим форматом надання фінансових послуг допоможе Україні налагодити відносини і краще зрозуміти надзвичайно перспективних партнерів та залучити нові ресурси у власну економіку.

Сьогодні одним з основних гравців на ринку ісламського банкінгу вважається Саудівська Аравія, що пояснюється високим попитом з боку корпоративних і приватних клієнтів. Тому для подальшого розвитку і залучення мусульманського фінансового сектору в Україну потрібен детальний аналіз і вивчення умов функціонування даної системи, на прикладі одного з найвагоміших існуючих ринків у Саудівській Аравії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізом ісламського банкінгу та його фінансових інструментів займалися такі закордонні дослідники, як Фаяз Ахмад [9], Юех Л. [19], Самір С. [8], Сангетта Д. [20]. Серед вітчизняних учених, які присвятили свої праці цій тематиці, слід назвати насамперед таких науковців та експертів, як Р. Рибалкін [3], Кардієнов С. [4], Патласов О. [4], Король М.М. [1], [2].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на значну кількість проведених досліджень ісламського банкінгу і його перспективи для світової економіки, головні відмінності цієї системи і їх вплив на фінансові показники країн потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є вивчення механізмів і принципів функціонування ісламського банкінгу, здійснення аналізу основних банківських показників Саудівської Аравії, а також формування напрямків просування ісламського банкінгу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні частка ісламської банківської індустрії становить майже 1/80, або 1,25%, від традиційної світової банківської діяльності. Згідно з дослідженням компанії Ernst & Young (2019), ісламський банкінг займає лише незначну частку всіх банківських активів мусульман. Отже, він має можливості швидко зростати за умови залучення коштів різних агентів економічної діяльності з мусульманських та не мусульманських країн [19].

Згідно з Звітом про конкурентоспроможність ісламського банкінгу (World Islamic Banking Competitiveness Report), у 2018–2019 рр. Іран, Саудівська Аравія, ОАЕ, Малайзія і Кувейт займають 79% міжнародних ісламських банківських активів [11].

Поступаючись лише Ірану, Саудівська Аравія виступає піонером у галузі ісламського банкінгу з 20,2% від світової частки ісламських активів [11].

Займаючи провідне місце серед найбільших ринків ісламських фінансів, Саудівська Аравія також займає відповідне місце в рейтингу Найсильніших ісламських банків 2019 р.. Серед ТОП-10 банків по всьому світу, 3 з них розміщені саме в Саудівській Аравії [18].

У середньому Королівство досягло найвищого показника – 3,9 із 5, за ним слідує Кувейт (3,7), Катар (3,5) та ОАЕ (3,3). Рентабельність та якість активів саудівських ісламських банків високі, і вони підтримують надійну позицію капіталу та достатню ліквідність навіть в умовах пандемії та падіння цін на нафту 2020 року [18].

За умов подальшого розвитку індустрії, а саме: запровадження зручних, ліквідних та стандартизованих фінансових інструментів, вдосконалення регулювання можна очікувати перерозподілу ресурсів міжнародних ринків на ще більшу користь сегмента ісламських фінансів.

Якщо говорити про історію зародження, то родоначальником ісламського банківської справи вважається єгиптянин Ахмед аль-Наджар, який в 1969 році був змушений емігрувати до Саудівської Аравії. Завдяки сприйняттю саудитами ідеями єгипетського економіста, який створив перший банк, що виконував всі операції за відсутності лихварства, Саудівська Аравія незабаром стала світовим центром ісламського банкінгу [5, с.16].

У 1975 році почав роботу міжнародний Ісламський банк розвитку зі штаб-квартирою в м. Джидда, однією з головних країн-засновників якого є

Саудівська Аравія. Незабаром з ініціативи принца Мухаммеда аль-Файсала ас-Сауда в Королівстві була створена Міжнародна асоціація ісламських банків (в 1977 році), яка у 2000 році була перетворена в Генеральну раду ісламських банків і фінансових інститутів (General Council for Islamic Banks and Financial Institutions) зі штаб-квартирою на сусідньому Бахреїні [5, с.17].

Всі ці фактори склали неабиякий вплив на подальший розвиток фінансового сектору, і саме їм Королівство і ісламський сектор загалом завдячує своїм успіхом.

Банківський сектор Саудівської Аравії загалом є гнучким та завжди заохочує ісламські банки до функціонування і розширення горизонтів власної діяльності. Самі ж банки та банківські установи в країні або повністю ісламські, або мають ісламські банківські вікна та відділення.

В основі діяльності ісламського банку закладена ідея того, що всі операції мають здійснюватися на основі принципів шаріату, при цьому відповідальність розподіляється рівномірно між суб'єктами відносин, а прибуток вважається законним, якщо він є особистим внеском у вигляді капіталу, праці та досвіду. З точки зору Корану і шаріату «риба» (заборона стягнення позичкового відсотку і лихварства) – найтяжчий гріх. В ісламі вітається отримання прибутків, проте засуджується використання відсотка в якості отримання прибутку, оскільки це не супроводжується створенням продукції, а отже і не може покращити якість життя суспільства [1, с.7].

За рахунок цього тут оперують продукцією, що підлягає дотриманню цих норм, чим вона і відрізняється від інших банківських структур.

Основні норми та принципи фінансово-правових відносин містяться в сурах Корану – 2,4,5,8. Проте, в Корані нема такої сури, яка би була присвячена виключно вищезгаданим фінансовим відносинам, вони є чи то доповненням, чи зачіпають і інші питання [2, с.45].

Сьогодні банківська система складається з паралельно функціонуючих традиційних і ісламських кредитно-фінансових інститутів (іноді в рамках одного і того ж банку), дозволяючи підданам Королівства використовувати унікальні можливості обох систем.

Продукти і послуги, які надають банки королівства і які є в принципі характерними для мусульманських банків, включають в себе [4]:

1. Банківський продукт, заснований на партнерстві (або «поділу прибутку і збитків»): мудараба і мушарака.
2. Банківський продукт, заснований на участі в угодах (або «боргу по угоді»): Мурабаха, Іджара, Салям, Істісна, Кард Хасан.
3. Банківський продукт, заснований на оплаті комісій (тарифів) банку («комісійні» продукти): Вакала (акредитив).
4. Банківський продукт, заснований на забезпеченні гарантії: Хавала, Кафа, Рахни.
5. Депозитні продукти ісламського банкінгу:
 - поточні рахунки (Вадія, Амана і Кард Хасан);
 - ощадні рахунки (вадія / амана / кард хасан або мудараба);
 - інвестиційні рахунки (мудароба).
6. Інші види ісламських банківських послуг (брокерські послуги, грошові перекази, валютні операції).

На сьогодні в Королівстві функціонують 13 національних банків, що надають або виключно ісламські банківські послуги, або поєднують їх з послугами традиційного банкінгу.

Особливого процвітання в країні зазнав також і фондовий ринок. Загальна вартість акцій, що щорічно торгуються, становить близько 60 млрд. SAR [16 млрд. Дол. США]. Індекс загальних акцій Tadawul (TASI) фондового ринку Саудівської Аравії є одним з найбільш капіталізованих серед фондових бірж в арабському світі. TASI також була однією з перших

бірж у світі, яка створила повну електронну систему клірингу та розрахунків з негайною передачею права власності [17].

Контроль за банківським та фінансовим сектором покладений на такі державні установи, як Міністерство фінансів, яке здійснює нагляд за економічною політикою, та Валютна асоціація Саудівської Аравії (SAMA), яка керує фіскальною політикою, випускає валюту країни, саудівський ріал і контролює комерційні банки країни [13].

Також у королівстві функціонують п'ять спеціалізованих кредитних установ, створених урядом, для надання позик громадянам для проектів розвитку у сільському господарстві, промисловості та будівництві [9]:

1. Саудівський фонд промислового розвитку (SIDF)
2. Саудівський аграрний банк (SAAB)
3. Нерухомість Фонд розвитку
4. Фонд державних інвестицій
5. Саудівський кредитний банк.

Всього на території Саудівській Аравії функціонує 30 банків. З них 13 - місцеві та 17 – міжнародні.

Таблиця 1

Перелік місцевих банків Саудівської Аравії, станом на вересень 2020 р.

Назва установи	Основні види діяльності
Національний Комерційний Банк (National Commercial Bank він же Al-Ahli Bank)	тільки ісламський банкінг
Саудівсько-Британський Банк (Saudi British Bank, SABB)	комерційний банкінг, ісламський банкінг
Саудівський Інвестиційний Банк (Saudi Investment Bank)	комерційний банкінг, ісламський банкінг, інвестиційні та брокерські послуги
Alinma Bank	тільки ісламський банкінг
Banque Saudi Fransi (BSF)	комерційний банкінг, ісламський банкінг
Riyad Bank	комерційний банкінг, ісламський банкінг
Samba Financial Group (Samba)	комерційний банкінг, ісламський банкінг
Alawwal Bank	комерційний банкінг, ісламський банкінг
Al Rajhi Bank	тільки ісламський банкінг
Арабський Національний Банк (Arab National Bank)	комерційний банкінг, ісламський банкінг, консалтингові та інвестиційні послуги, взаємні фонди, управління активами, казначейські послуги

Bank AlBilad	тільки ісламський банкінг
Bank AlJazira (BAJ)	з 1998 тільки ісламський банкінг
Міжнародний банк Перської затоки (GIB)	комерційний банкінг, ісламський банкінг, консалтингові та інвестиційні послуги

Джерело: складено автором на основі даних [15]

Усі вони контролюються Валютним управлінням Саудівської Аравії (SAMA). Роль SAMA, створеної як центрального банку Королівства в 1952 році, полягає в нагляді за банками та фінансовими установами, в управлінні грошово-кредитною політикою, нагляді за фінансовою та страховою системами та підтримці надійності банківської системи [13].

Що стосується ВВП, банківська справа в Саудівській Аравії підпадає під сферу послуг; фінансові послуги в цілому становлять 53,2% економіки [6].

За даними інвестиційної фірми AlJazira Capital, на чотири вітчизняні банки в Королівстві припадало приблизно 57% усіх активів сектору в 2019 році. Національний комерційний банк (НКБ) був найбільшим банком у Королівстві за активами, на нього припадало 20,5% частки ринку, за ним йшли Аль Раджхі Банк (16,1%), Самба Банк (10,1%) та Ріяд Банк (10,1%) [16].

Також на території королівства функціонують філії або дочірні банки 17-ти наступних іноземних банків [14]:

- Gulf International Bank BSC (GIB) - бахрейнський банк, однак 97% акцій належить Public Investment Fund (Саудівська Аравія)
- Emirates NBD - банківська група ОАЕ
- Національний Банк Бахрейну (National Bank of Bahrain (NBB))
- Національний Банк Кувейту
- Bank Muscat S.A.O.G (Оман)
- Deutsche Bank - отримав ліцензію на здійснення банківської діяльності в Саудівській Аравії в 2003-2004 рр.

- BNP Paribas - отримав ліцензію на здійснення банківської діяльності в Саудівській Аравії в 2003-2004 рр.
- JPMorgan Chase N.A. - отримав ліцензію на здійснення банківської діяльності в Саудівській Аравії в 2003-2004 рр.
- Національний Банк Пакистану (NBP)
- Державний банк Індії (SBI)
- T.C. ZIRAAT BANKASI A.S. (Туреччина)
- Промислово-комерційний банк Китаю (ICBC)
- Катарський національний банк MUFG Bank,
- Ltd. Перший банк Абу-Дабі Торговий банк Іраку (ліцензований - ще не запусканий)
- Стандартний зафрахтований банк (ліцензований - ще не запусканий)
- Credit Suisse Bank (ліцензований - ще не запусканий)
- Bank of China Limited (ліцензований - ще не запусканий)

Аналіз фінансових показників діяльності банків за останні п'ять років свідчить про те, що банківський сектор продовжує показувати хороші темпи зростання відповідно до позитивного економічного розвитку, що спостерігався в економіці Саудівської Аравії на всіх рівнях протягом 2019 року. Успішна діяльність була обумовлена регулятивною та наглядовою роллю SAMA над банківською системою з метою підвищення її стійкості та платоспроможності та підвищення якості своїх послуг.

Отже, хороші результати діяльності комерційних банків протягом 2019 року відображались на їх покращенні загальної діяльності та поліпшенні фінансового стану. Так, загальні активи банків зросли на 9,7%, банківські депозити - на 7,3%, а прибуток - на 4,5% порівняно з попереднім роком.

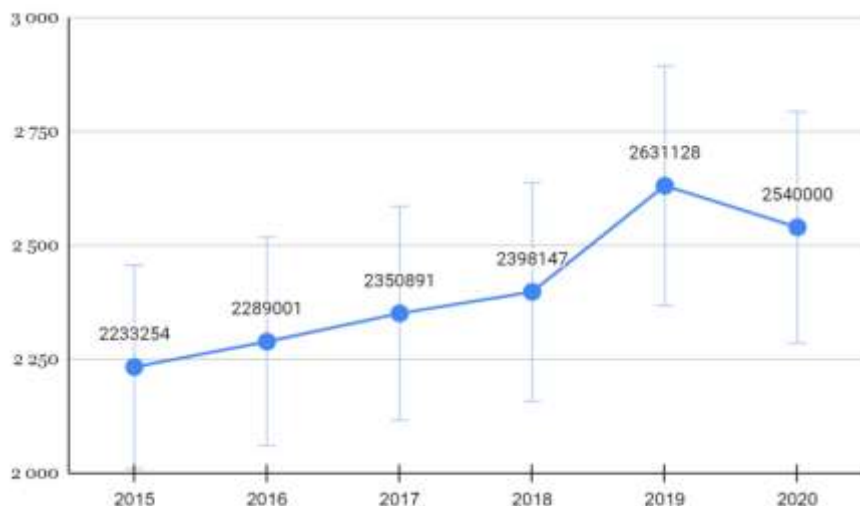

Рис. 1. Динаміка банківських активів Саудівської Аравії, 2015-2020 рр. (I квартал), млн. SAR

Джерело: складено автором на основі даних [10]

Проаналізувавши динаміку активів за період з 2015 по 2019 рр., можна зробити висновок, що банківська система працює успішно, показуючи постійне збільшення залучених фінансів. Так в 2019 році, їх активи зросли на 9,7 % (з 233 млрд. SAR. до 2631,1 млрд. SAR.), порівняно із зростанням на 2 % (47,3 млрд. SAR.) у попередньому році.

Проте наслідки світової пандемії не оминули королівство також.

У березні 2020 р. валютні резерви центрального банку впали і дефіцит бюджету Королівства зріс до 9 млрд доларів у першому кварталі, коли впали нафтові доходи. Проте хороші результати попередніх років послужили подушкою, за рахунок чого зростання все ж спостерігалось, в середніх темпах - + 4,9% в порівнянні з першим кварталом 2019 р.

Що стосується структури активів і пасивів, то вона має наступний вигляд:

**Структура банківських активів та пасивів Саудівської Аравії за
період 2015-2019 рр., млн SAR**

	2015	2016	2017	2018	2019
Активи					
Банківські резерви	147 973	23 992	243 294	222 856	239 375
Іноземні активи	322 614	233 832	262 124	231 832	243 629
Зобов'язання держсектору	125 144	233 752	308 368	358 919	445 318
Зобов'язання приватного сектору	1 384 858	1 417 920	1 405 104	1 445 252	1 546 519
Зобов'язання негрошових фінансових установ	2 904	4 442	2 600	1 041	1 398
Інші активи	249 761	159 136	129 295	138 246	154 888
Всього активів (пасивів)	2 233 254	2 289 001	2 350 891	2 398 147	2 631 128
Зобов'язання					
Банківські депозити	1 617 090	1 629 385	1 633 125	1 673 513	1 795 979
Зобов'язання перед іноземними державами	96	100	119	111	173
Капітал та резерви	270 418	298 392	317 067	303 439	342 976
Прибуток	42 420	40 398	43 857	48 148	50
Інші зобов'язання	203	225	238	262	269

Джерело: складено автором на основі даних [10]

Так, основну частину банківських активів складають зобов'язання приватного сектору в розмірі 1 546 млрд SAR, які зросли на 7% в порівнянні з 2018 р.

Більшу ж частку пасивів займають банківські депозити - 1 795 млрд SAR (+7% в порівнянні з попереднім періодом).

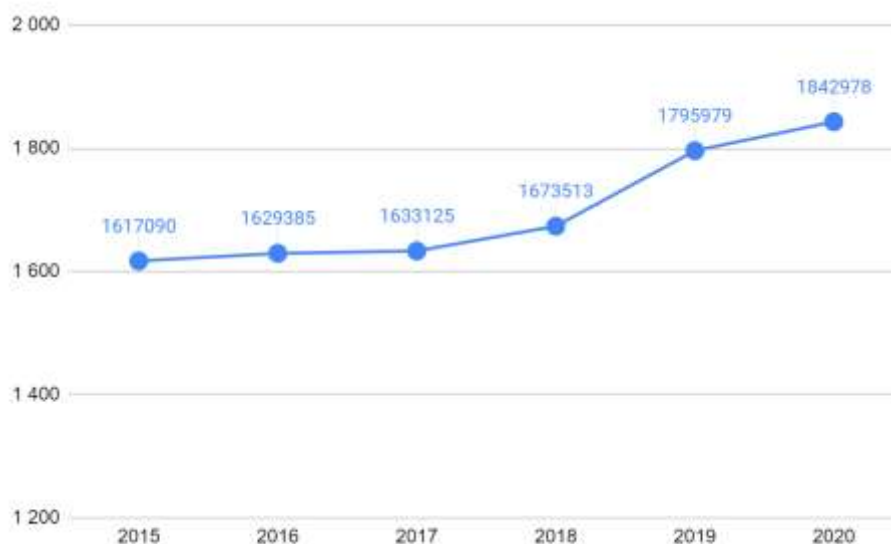

Рис. 2. Динаміка зростання розмірів загальних банківських депозитів, за період з 2015 р. по червень 2020 р. (II квартал), млн SAR

Джерело: складено автором на основі даних [10]

Динаміка депозитів також залишається позитивною. Загальний обсяг банківських депозитів збільшився на 7,3 % (122,5 млрд. SAR) до 1,796 млрд. SAR у 2019 році порівняно зі збільшенням на 2,5 % (40,4 млрд. SAR) у попередньому році.

Навіть у червні 2020 року розмір банківських депозитів Саудівської Аравії становив 1,842 млрд. SAR. Було зафіксоване незначне зменшення порівняно з попередньою кількістю в 1,861 млрд. SAR. за травень 2020 року, але тим не менше зростання у відсотковому відношенні в порівнянні з попередніми роками.

Щодо кредитів, то ситуація не змінна: в саудівських банків активно беруть кредити і позики як з державного сектору, так і з приватного.

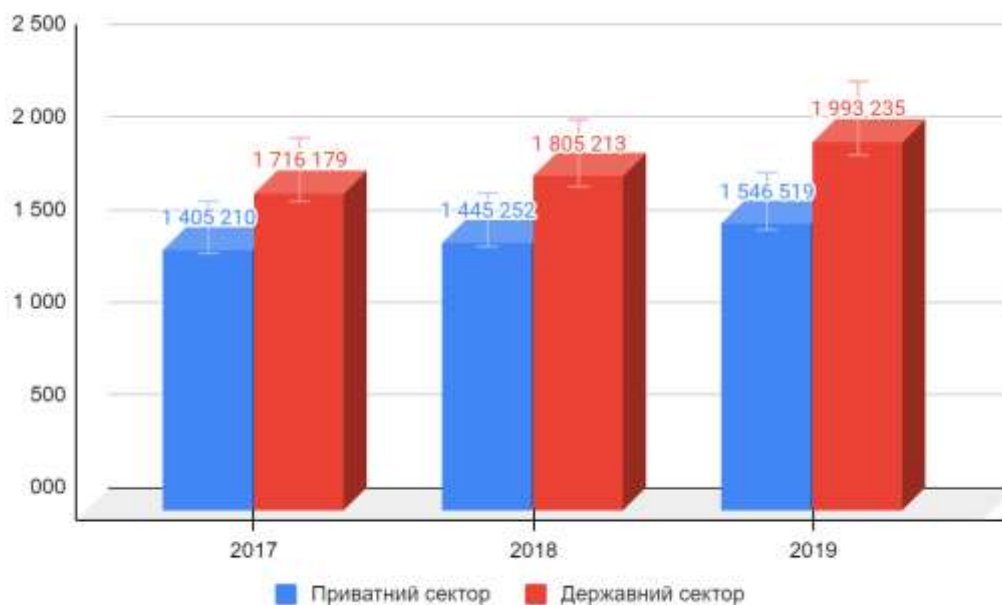

Рис. 3. Динаміка кредитування саудівськими банками публічного і державного секторів економіки за 2017-2019 рр., млн. SAR

Джерело: складено автором на основі даних [10]

Загальний обсяг зобов'язань банків до приватного та державного секторів збільшився на 10,4 % (188 млрд. SAR) до 1 993,2 млрд. SAR у 2019 році проти зростання на 5,2 відсотка (89 млрд. SAR) у 2018 році.

Загальний обсяг зобов'язань до приватного та державного секторів на кінець 2019 року становив 111 % загальних банківських депозитів проти 107,9 % на кінець попереднього року.

Загальний обсяг зобов'язань банків до приватного сектору зріс на 7,0 % (101,3 млрд. SAR) до 1546,5 млрд. SAR у 2019 році порівняно із зростанням на 2,8% (40 млрд. SAR) у попередньому році. Ці зобов'язання становили 86,1 % від загальної суми банківських депозитів на кінець 2019 року проти 86,4 % на кінець 2018 року.

Більше того, вимоги банків до державного сектору (позики державним установам та державні та квазідержавні облігації) зросли на 24,1 % (86,4 млрд. SAR) до 445,3 млрд. SAR у 2019 році порівняно із зростанням на 16,4% (50,6 млрд. SAR) у попередньому році. Це зростання

було обумовлено зростанням державних та квазідержавних облігацій, збільшенню банківського кредиту державним установам та вимог до немонетарних фінансових установ.

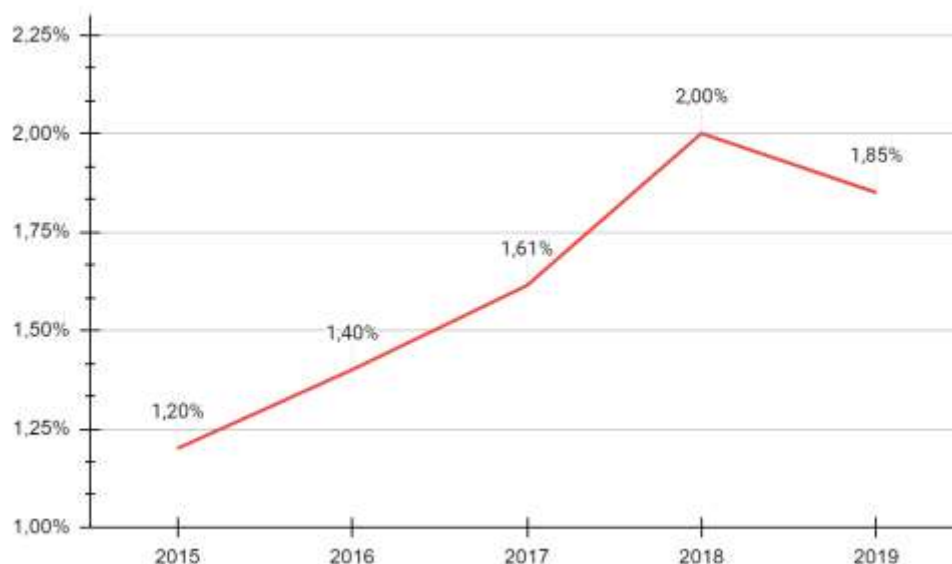

Рис. 4. Динаміка банківських непрацюючих позик до загальної суми валових позик, за період 2015-2019 рр., %

Джерело: складено автором на основі даних [7]

Незважаючи на поступове зростання відсоткового відношення, за даними САМА, станом на третій квартал 2019 року загальний рівень проблемних кредитів у цьому секторі становив 1,9%.

Прострочені кредити в корпоративному сегменті зросли за останні роки, але залишаються на комфортному рівні, досягнувши 2 % до останнього кварталу 2018 року. Роздрібні NPL залишаються вкрай низькими, оскільки цей сегмент в основному забезпечується заробітною платою [7].

На 2020 р. прогнозується можливе підвищення прострочених кредитів як наслідку пандемії COVID-2019. З метою зменшення впливу пандемії на бізнес, Саудівська Аравія відклала виплати позик приватному сектору на рік. Ініціатива включала відстрочення погашення кредитних

платежів, що мають бути сплачені цього року, на загальну суму, приблизно 670 мільйонів саудівських ріалів, для всіх організацій, які підписали Програму підтримки корпоративної стійкості. Крім того, відстрочка позики поширюватиметься на позики, надані програмою для секторів охорони здоров'я та освіти [8].

Зараз вартість полегшувальних заходів уряду Саудівської Аравії для приватного сектору складає майже 61 млрд доларів. Сюди входять звільнення та відстрочка деяких державних зборів (на загальну суму 18,6 млрд. Дол. США), пакет на 13,3 млрд. Дол. США на підтримку банківського та сектору МСП, ще 13,3 млрд. Дол. США на забезпечення своєчасної виплати державного збору приватному сектору та субсидія на заробітну плату 60 відсотків зарплати громадян Саудівської Аравії в приватному секторі (до 9000 ріалів на працівника на місяць) [8].

Разом з тим, незважаючи на істотний розвиток банківського сектора країни в даний час йому потрібно розв'язати ряд внутрішніх проблем [3].

До них, перш за все, відноситься відсутність «довгих грошей». Висока частка вкладів до запитання, в чому забезпечує стабільність системи, привела до розбіжностей термінів погашення по кредитах і внесках. Незважаючи на низьку інфляцію (в середньому менше 1% за аналізований період) і стабільний курс національної валюти, банки рідко надають середньо- і довгострокові кредити в зв'язку з ризиком неліквідності.

Сильна залежність національної економіки від динаміки цін на нафту не дозволяє банкам ефективно диверсифікувати ризики всередині країни, що викликало необхідність високої достатності капіталу (в середньому - 12,91%).

Відзначимо також, що хоча результатом існування обмежень щодо кредитування, ліквідності активів, кредитування іноземних компаній і

обережності банків і з'явився високий рівень стабільності системи, обсяги фінансового посередництва залишилися досить низькими [12].

Саудівська Аравія, маючи "позитивні" динаміки різних показників, є найбільшою економікою в Раді співпраці країн Перської затоки (GCC). Фінансові результати 2019 р. свідчать про зростання тенденцій таких основних факторів, як отримання доходів, зростання активів та чиста рентабельність. Такі позитивні показники є життєво важливими для сприяння регіональному економічному зростанню. Нещодавно опубліковані звіти Fitch, Moody's, Standard & Poor's (S&P) та інших найбільших міжнародних рейтингових агентств також підтверджують стабільний прогноз щодо банківської системи Саудівської Аравії.

Потужна наглядова роль регулюючих органів (SAMA, CMA, IOB тощо), ідеальне робоче середовище, висока операційна ефективність, обґрунтована динаміка фінансування, міцна депозитна база, потужний потенціал поглинання збитків та постійне зростання ділової активності є основними рисами банківської діяльності Саудівської Аравії. системи, які міжнародні рейтингові агентства спільно оцінюють як "стабільні" [12].

Знову фінансова група Samba входить до числа 50 найбезпечніших банків у світі. Банк "Аль-Раджхі" та "Ріяд Банк" також претендували на включення до списку, але не зробили рейтингу завдяки своїм сукупним активам. Тим часом банк Аль-Раджхі був визнаний найкращим ісламським фінансовим інститутом. Більшість саудівських банків також вважаються найбезпечнішими / найбільшими в регіоні Близького Сходу. Отже, саудівські банки зміцнили своє фінансове становище, надалі демонструючи надзвичайні показники протягом 2019-2020 рр. [12].

Банківський сектор Королівства розпочав 2020 рік із багатообіцяючої ноти, при цьому кредитування приватного сектору зросло на 8,5% у січні цього року, що підтримується швидким зростанням не нафтових секторів у третьому кварталі 2019 року. Однак падіння цін на

нафту та руйнівний ефект наслідків глобальної пандемії Covid-19, ймовірно, підірвуть зростання активів протягом року [20].

Тим не менше, банки Королівства раніше продемонстрували здатність залишатися прибутковою, незважаючи на труднощі, в основному через їх сильні франшизи та відносно вигідну структуру ринку, де 13 місцевих банків обслуговують населення понад 30 мільйонів людей. Дивлячись на довгострокову перспективу, банки, ймовірно, будуть виходити за межі висококонкурентного корпоративного та роздрібного сегментів та розвивати свої пропозиції в недостатньо забезпечених сферах ринку, таких як кредитування МСП та мікрофінансування.

Висновок та перспективи подальших досліджень. Саудівська Аравія, як представник ісламського банкінгу, є країною з надзвичайно потужною якістю мусульманських фінансових продуктів, широким спектром діяльності і з позитивною динамікою всіх показників економічної успішності. Навіть в умовах глобальних криз, Королівству вдалося зберігати темпи зростання. Особливості системи породжують деякий ряд проблем, але тим не менше напряду не впливають на її надійність.

З огляду на перспективність даної банківської моделі та її можливості, Саудівська Аравія і в цілому ісламський банкінг виступає як надзвичайно потужний фінансовий партнер, який вже висловлював бажання до співробітництва з Україною. Зважаючи на те, що можуть дати ісламські вікна для вітчизняної економіки, дослідження даного сектору є багатообіцяючими.

Література

1. Король М. М. Особенности функционирования исламской банковской системы // *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2020. № 45. С. 45–51.
2. Король М. М. Регулирование исламской банковской деятельности // *Sciences of Europe*. 2020. № 54. С. 7.
3. Рыбалкин Р. С. К вопросу о современном состоянии банковской системы Саудовской Аравии. URL: https://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2007/03/wivanhoe@mail.ru.doc.pdf (дата звернення: 18.09.2020).
4. Каирденов С. С., Патласов О. Ю. Исламские банковские продукты: восприятие клиентов в светских государствах // Омская гуманитарная академия. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/islamskie-bankovskie-produkty-vozpriyatie-klientov-v-svetskih-gosudarstvah> (дата звернення: 18.09.2020).
5. Страны Арабского Востока глазами российской молодежи: материалы Молодежного форума, проведенного в рамках Хакимовских чтений «Россия Арабский Мир: история современность» / за ред. Ю. Н. Дорожкин, И. В. Фролова, Л. И. Газизова. У.: БАГСУ, 2012. 67 с.
6. An expat guide to banking in Saudi Arabia. URL: <https://www.expatica.com/sa/finance/banking/banking-in-saudi-arabia-71512/#Banking> (last accessed: 20 September 2020).
7. Bank nonperforming overdue loans. URL: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=FB.AST.NPER.ZS&country=SAU> (last accessed: 20 September 2020).
8. COVID-19 relief: Saudi Arabia allows businesses to delay loan payments for a year, Samir S. URL: <https://gulfnews.com/business/banking/covid->

- 19-relief-saudi-arabia-allows-businesses-to-delay-loan-payments-for-a-year-1.1594696969312 (last accessed: 20 September 2020).
9. Fayaz Ahmad Lone Growth and Potential of Islamic Banking in GCC: The Saudi Arabia Experience URL: https://www.researchgate.net/publication/282532797_Growth_and_Potential_of_Islamic_Banking_in_GCC_The_Saudi_Arabia_Experience (last accessed: 20 September 2020).
 10. Fifty sixth Annual Report of SAMA, 2019 // Saudi Arabian Monetary Authority. URL: http://www.sama.gov.sa/en-US/EconomicReports/AnnualReport/Annual_Report_56th-EN.pdf (last accessed: 21 September 2020).
 11. IFSB Secretariat Workings. URL: <https://www.ifsb.org/secretariat.php> (last accessed: 21 September 2020).
 12. Saudi Arabia's banking sector enters a challenging 2020 with strong fundamentals. URL: <https://oxfordbusinessgroup.com/overview/solid-foundations-banking-industry-enters-challenging-2020-sound-base-and-strong-regulatory> (last accessed: 21 September 2020).
 13. Saudi Arabian Monetary Authority. URL: <http://www.sama.gov.sa/en-US/Pages/default.aspx> (last accessed: 21 September 2020).
 14. Saudi Arabian Monetary Authority, Banking Control, Foreign Banks. URL: www.sama.gov.sa/en-US/BankingControl/Pages/ForeignBanks.aspx (last accessed: 22 September 2020).
 15. Saudi Arabian Monetary Authority, Banking Control, Local Banks. URL: www.sama.gov.sa/en-US/BankingControl/Pages/LocalBanks.aspx (last accessed: 22 September 2020).
 16. Saudi Banking Sector. URL: <https://argaamplus.s3.amazonaws.com/eb2344d6-8ac3-442e-aa94-a0564e202413.pdf> (last accessed: 22 September 2020).

17. Saudi Stock Exchange Tadawul. Saudi Stock Exchange. 2019. URL: <https://mci.gov.sa/DOC/Llisting-Guide-en2019.pdf> (last accessed: 22 September 2020).
18. The Asian Banker Strongest Islamic Banks. URL: <https://www.theasianbanker.com/ab500/2018-2019/strongest-islamic-banks> (last accessed: 22 September 2020).
19. Yueh L. Islamic banking: Growing fast but can it be more than a niche market? URL: <https://www.bbc.com/news/business-28365639> (last accessed: 22 September 2020).
20. What the pandemic means for Saudi banks. Sangeetha Deepak URL: <https://internationalfinance.com/what-the-pandemic-means-for-saudi-banks> (last accessed: 22 September 2020).

References

1. Korol M. M. (2020) Osoblyvosti funkcionuvannja islamsjkoji bankivsjkoji systemy [Features of the Islamic banking system]. Norwegian Journal of development of the International Science. № 45. PP. 45–51.
2. Korol M. M. (2020) Reghuljuvannja islamsjkoji bankivsjkoji dijajlnosti [Regulation of Islamic banking]. Sciences of Europe. №54. P. 7.
3. Rybalkin R. S. K voprosu o sovremennom sostoyanii bankovskoy sistemy Saudovskoy Aravii [On the issue of the current state of the banking system of Saudi Arabia]. Available at: https://lomonosov-msu.ru/archive/Lomonosov_2007/03/wivanhoe@mail.ru.doc.pdf (last accessed: 18 September 2020).
4. Kairdenov S. S., Patlasov O. Yu. Islamskie bankovskie produkty: vospriyatie klientov v svetskikh gosudarstvakh [Islamic banking products: perception of customers in secular states]. Omskaya gumanitarnaya akademiya. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/islamskie->

bankovskie-produkty-vospriyatie-klientov-v-svetskih-gosudarstvah (last accessed: 18 September 2020).

5. Strany Arabskogo Vostoka glazami rossiyskoy molodezhi: materialy Molodezhnogo foruma, provedennogo v ramkakh Khakimovskikh chteniy«Rossiya Arabskiy Mir: istoriya sovremennost» [Countries of the Arab East through the eyes of Russian youth: materials of the Youth Forum held as part of the Hakim readings "Russia the Arab World: modern history"]. Yu. N. Dorozhkin, I. V. Frolova, L. I. Gazizova (Ed.). U.: BAGSU. 67 p.
6. An expat guide to banking in Saudi Arabia. Available at: <https://www.expatica.com/sa/finance/banking/banking-in-saudi-arabia-71512/#Banking> (last accessed: 20 September 2020).
7. Bank nonperforming overdue loans. Available at: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=FB.AST.NPER.ZS&country=SAU> (last accessed: 20 September 2020).
8. COVID-19 relief: Saudi Arabia allows businesses to delay loan payments for a year. Available at: <https://gulfnews.com/business/banking/covid-19-relief-saudi-arabia-allows-businesses-to-delay-loan-payments-for-a-year-1.1594696969312> (last accessed: 20 September 2020).
9. Fayaz Ahmad Lone Growth and Potential of Islamic Banking in GCC: The Saudi Arabia Experience Available at: https://www.researchgate.net/publication/282532797_Growth_and_Potential_of_Islamic_Banking_in_GCC_The_Saudi_Arabia_Experience (last accessed: 20 September 2020).
10. Fifty sixth Annual Report of SAMA, 2019 // Saudi Arabian Monetary Authority. Available at: http://www.sama.gov.sa/en-US/EconomicReports/AnnualReport/Annual_Report_56th-EN.pdf (last accessed: 21 September 2020).

11. IFSB Secretariat Workings. Available at: <https://www.ifsb.org/secretariat.php> (last accessed: 21 September 2020).
12. Saudi Arabia's banking sector enters a challenging 2020 with strong fundamentals. Available at: <https://oxfordbusinessgroup.com/overview/solid-foundations-banking-industry-enters-challenging-2020-sound-base-and-strong-regulatory> (last accessed: 21 September 2020).
13. Saudi Arabian Monetary Authority. Available at: <http://www.sama.gov.sa/en-US/Pages/default.aspx> (last accessed: 21 September 2020).
14. Saudi Arabian Monetary Authority, Banking Control, Foreign Banks. Available at: www.sama.gov.sa/en-US/BankingControl/Pages/ForeignBanks.aspx (last accessed: 22 September 2020).
15. Saudi Arabian Monetary Authority, Banking Control, Local Banks. Available at: www.sama.gov.sa/en-US/BankingControl/Pages/LocalBanks.aspx (last accessed: 22 September 2020).
16. Saudi Banking Sector. Available at: <https://argaamplus.s3.amazonaws.com/eb2344d6-8ac3-442e-aa94-a0564e202413.pdf> (last accessed: 22 September 2020).
17. Saudi Stock Exchange Tadawul. Saudi Stock Exchange. 2019. Available at: <https://mci.gov.sa/DOC/Llisting-Guide-en2019.pdf> (last accessed: 22 September 2020).
18. The Asian Banker Strongest Islamic Banks. Available at: <https://www.theasianbanker.com/ab500/2018-2019/strongest-islamic-banks> (last accessed: 22 September 2020).

19. Yueh L. Islamic banking: Growing fast but can it be more than a niche market? Available at: <https://www.bbc.com/news/business-28365639> (last accessed: 22 September 2020).
20. What the pandemic means for Saudi banks, Sangeetha Deepak. Available at: <https://internationalfinance.com/what-the-pandemic-means-for-saudi-banks> (last accessed: 22 September 2020).